

**Over oranjeappelen,
appelsienen en sinaasappelen**

**boek-
bespreking**

Het Nederlands kent vele variëteiten, die verschillen naar gelang de regionale, sociale en etnische context waarbinnen ze gebruikt worden. Inzicht in hun ontstaan, verschillen en functies is belangrijk voor degenen die het Nederlands (inclusief het Vlaams) van de komende generaties medebepalen. *Onze veranderende taal* is bedoeld als een eerste kennismaking met de fenomenen van taalvariatie en taalverandering. In hun intentieverklaring richten J. Daan, K. Deprez, R. van Hout en J. Stroop zich tot drie doelgroepen: onderwijsgeevenden, studenten en geïnteresseerde leken. De auteurs zijn er grotendeels in geslaagd verschijnselen van taalvariatie en -verandering meer toegankelijk te maken voor het beoogde lezerspubliek. In een heldere stijl en uitvoerig geïllustreerd belichten ze een aantal bevindingen van recent onderzoek op dit terrein. Toch willen we enkele kanttekeningen maken. In het introducerende hoofdstuk geeft Daan een overzicht van soorten taalvariatie. Gezien de uitgebreidheid en verscheidenheid van dit onderzoeksterrein kon volledigheid niet nagestreefd worden. De topics die aan bod komen worden uitvoerig geïllustreerd. Dit hoofdstuk staat dan ook bol van de informatie en bij het lezen raakt de lezer hier en daar de draad van het betoog kwijt. Dit geldt trouwens ook voor de andere hoofdstukken: de auteurs zijn er niet altijd in geslaagd het overvloedige illustratiemateriaal op een didactisch verant-

woorde manier te presenteren. Daarom lijkt deze pocket ons minder geschikt als studieboek.

In het tweede en derde hoofdstuk belichten Van Hout en Deprez het sociale functioneren van taalvariatie. De theoretische opvattingen worden bevattelijk naar voren gebracht en geconfronteerd met de resultaten van recent onderzoek. Wel vinden we dat bepaalde topics te ver uiteengerafeld worden in soms zeer gespecialiseerde aspecten. Zo leidt de bespreking van de Vlaamse taalvariëteit tot een haast onverteerbare analyse van de Belgische taalwetgeving. Ook vinden we dat de brug tussen taalgebruik/taalverwerving en onderwijs/opvoeding slechts zeer gedeeltelijk geslagen wordt. Het is niet erg duidelijk welke lessen onderwijsgeevenden en ouders kunnen trekken uit de weinig praktijkgerichte informatie die hier aangeboden wordt. De discussie over taal en ongelijkheid in het onderwijs wordt slechts heel even aangestipt.

In hoofdstuk 4 geeft Stroop een inleiding op het onderzoek van taalvariatie. Dit hoofdstuk vinden we enerzijds te bondig: bepaalde punten zijn alleen begrijpelijk voor wie reeds over een zekere voorkennis beschikt. Anderzijds is de soms zeer gedetailleerde weergave van enkele onderzoeksopzetten binnen het bestek van dit volume niet dringend noodzakelijk en weinig relevant voor het brede lezerspubliek dat aangesproken wordt.

De lijst met recente literatuurgegevens die elk hoofdstuk afsluit kan de geïnteresseerde lezer verder behulpzaam zijn. We missen een algemene slotbeschouwing.

Afgezien van een paar schaduwzijden levert dit vlot leesbare, algemeen oriënterende boekje een waardevolle bijdrage tot een beter begrip van enkele topics rond taalvariatie en -verandering. In de relatief korte tijd die het lezen ervan vergt, zal de lezer een aantal belangwekkende concepten en inzichten verwerven. Samenvattend willen we *Onze veranderende taal* aanbevelen als een interesse-stimulerend werkje voor de oningewijde leek en als refresher voor hen die reeds enigszins vertrouwd zijn met deze materie.

J. Daan, K. Deprez, R. van Hout, J. Stroop
Onze veranderende taal
Utrecht/Antwerpen, Het Spectrum, 1985
Aula Pocket 757

kort & krachtig

leesvoer

Van apekop tot zielepoot

Taalkunde werd linguïstiek, en toen daarin allerlei aspecten niet aan bod kwamen die bij de studie van taal toch van belang zijn, kwam de 'sociolinguïstiek' op. Tien jaar terug fulmineerde de Duitse taalkundige Utz Maas tegen deze specialisering in de taalwetenschap en de 'arbeidsdeling' bij de bemoeienis met taalproblemen (1976, p. 225). Sneerend sprak Maas over 'een aanmatigende nieuwe discipline'. *Van apekop tot zielepoot* is een studie die vroeger taalkundig zou heten, maar die nu gesitueerd wordt 'in het kader van de sociolinguïstiek, de wetenschap waarin het verband tussen taal en maatschappij wordt bestudeerd'. Ook Frank Jansen (op het ogenblik werkzaam bij de afdeling taalbeheersing van de vakgroep Nederlands aan de Rijksuniversiteit Leiden) voelt zich, vanuit een ander kader overigens dan Utz Maas, niet gelukkig met de ontwikkelingen in dit vakgebied: 'Aan dit boekje ligt wrevel ten grondslag, wrevel over de gang van zaken in de sociolinguïstiek'. Jansens wrevel komt voort uit het feit dat er binnen de gangbare benaderingen in de sociolinguïstiek te weinig aandacht is voor *betekenis*. In *Van apekop tot zielepoot* wordt getracht in deze lacune te voorzien door een behandeling van 'persoonsaanduidingen', meer specifiek woorden als *kniesoer*, *zeurpiet* en *zuurpruim*. De reden om in deze 'betekenissociolinguï-